

Publikacija, „Novi Sad-pogled na jevrejsku kulturnu baštinu“, promovisana je u sredu, 21. novembra u prostorijama Turističke organizacije grada. Ovaj popularni prikaz učešća Jevreja u stvaranju urbane celine grada, izdala je Jevrejka opština Novog Sada uz podršku Grada Novog Sada i TONS-a, „koji je imao sluha i dalekovidosti i podržao naša nastojanja da se predstavimo kao zajednica koju čine stvarni ljudi, zajednica koja nosi teško breme iskustva Holokausta, ali i zajednica koja je umela da nađe način da istorijsko pamćenje ugradi u građevinu budućnosti“, kako je istakao u uvodnoj napomeni, predsednik Jevrejske opštine u Novom Sadu ing. Goran Levi.

Jelena Čobanović, član Jevrejske opštine Novi Sad, jedan od autor tekstova, tehničke pripreme i dizajna na ovom projektu, rekla je da predstavljanje ove publikacije ima za cilj da pokaže kulturnu baštinu jevrejske zajednice, kroz kratak deo istorijata Jevreja u Novom Sadu, kroz deo vezan za arhitekturu i građevine, ličnosti koje su značajne ne samo za Jevreje već i za širu društvenu zajednicu, a koje su poreklom bili Jevreji i na kraju, da predstavi Jevrejsku zajednicu u Novom Sadu, njihove aktivnosti i program rada.

Na pitanje, koliko će to da utiče na saznanje o jevrejskom narodu, njihovoj zajednici u Novom Sadu i uopšte, Jelena Čobanović je rekla:

-Smatramo da će dosta uticati, jer ni građani Novog Sada nisu dovoljno upoznati sa mnogim činjenicama vezanim za jevrejsku zajednicu. Takođe, znamo da dosta turista koji dolaze u Novo Sad, nemaju priliku da se više upoznaju sa ovom temom, a svima je poznato da u svim većim gradovima postoje posebni tematski vodiči specijalizovani za pitanja jevrejskih zajednica.

Da li ste znali da su se Jevreji u Racko selo (od 1748. godine Novi Sad) doselili krajem XVII veka? Pod Austrougarskom carevinom delili su sudbinu Jevreja diljem Evrope, a u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca i potom Kraljevini Jugoslaviji, novosadski Jevreji su doživeli procvat i u to vreme osnivali su sportska i kulturna jevrejska društva. Početkom Drugog svetskog rata novosadski Jevreji suočavaju se sa Holokaustom. U tri dana, od 21. do 23. januara 1942. godine preko 1.200 Jevreja bile su žrtve racije. Nakon rata broj Jevreja koji su se vratili drastično je smanjen, a danas Jevrejska zajednica u Novom Sadu broji oko 650 članova.

Novi Sad je prepun vrednih objekata, pored kojih svakodnevno prolazimo, a koji su nekada pripadali jevrejskoj zajednici. Sinagoga je jedno od gradskih obeležja, a izgrađena je prema projektu mađarskog arhitekta Lipota Baumhorna 1906. godine kao peta sinagoga u gradu, nakon što je prethodna stradala u bombardovanju Novog Sada 1849. godine. Kompleksu Sinagoge pripada i zgrada Opštinske službe (danas se samo jednim delom koristi za potrebe Jevrejske opštine, a većim delom su privatni stanovi) i zgrada Jevrejske osnovne škole (danas Osnovna baletksa škola). Isti arhitekta gradio je i Zgradu štedionice, danas zgrada Vojvođanske

banke na Trgu slobode, i Menratovu palatu, u Ulici kralja Aleksandra 14. Nekadašnji Jevrejski kulturni dom u Ulici Petra Drapšina 8, danas je Visoka škola stukovnih studija za obrazovanje vaspitača, a Dom za stare i siročad, Televizija Vojvodine. Jelena Kon je 1925. godine osnovala prvo humanitarno udruženje, a nešto kasnije i obdanište „Kora hleba“ u kome se i danas nalazi dečji vrtić na početku ulice Sonja Marinković.

Imena poput Danila Kiša, Aleksandra Tišme, Paule Šozberger, prim. Dr Stevana Goldmana, Pavla Papa, Tomi Lapida, samo su podsetnik na ogroman doprinos jevrejskog naroda ovom gradu.

Jevrejska zajednica je trenutno jedna od manjih zajednica u regionu, ali u okviru Jevrejske opštine deluju folklorna grupa „Maajan“ i hor „Hašira“ koji su ime ove male zajednice pronele širom sveta na raznim putovanjima i takmičenjima. Osim toga u zajednici su aktivni i Klecmer orkestar, omladinski, dečji, art, računarski klub i biblioteka. Jevrejska zajednica obeležava niz značajnih datuma: Komemoraciju žrtvama novosadske racije (21/23. januar), Sećanje na Kristalnu noć (9/10. novembar), Međunarodni dan sećanja na žrtve Holokausta (27. januar). A posebna kulturna aktivnost je u dane kada se održava Plesni maraton, vikend posvećen izraelskom folkloru, Dan izraelskog filma, Evropski dan jevrejske kulture i Šolet, susret članova Jevrejskih opština iz bivše Jugoslavije.

To su samo neke od aktivnosti Jevrejske zajednice koja se okuplja svake nedelje, koja je dinamična, živa i u svakom pogledu nastoji da očuva tradiciju jevrejske kulturne baštine u Novom Sadu, a ova publikacija je prvi veći korak ka njenom otvaranju i učešću i u turističkoj ponudi grada. Jevrejska zajednica u budućnosti planira saradnju sa Turističkom organizacijom grada na taj način što će biti organizovane ture koje bi vodile turiste, a vodiči bi bili iz Jevrejske opštine, koji bi na autentičniji način upoznavali goste sa ovom tematikom.

